ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ Γ΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

Σταύρος Σταύρου, Φιλόλογος
***Περικλέους Επιτάφιος*, 2.37**

Δείκτες Επιτυχίας και Επάρκειας

Δείκτες επιτυχίας	**Δείκτες επάρκειας**
Β.1 Να εντοπίζουν και να διερευνούν κειμενικά στοιχεία.	Β.1.1 Εντοπισμός θεματικών κέντρων (π.χ. ανάδειξη των βασικών αρχών της αθηναϊκής δημοκρατίας, χαρακτήρας των Αθηναίων σε σχέση με τους αντιπάλους τους, η έννοια του ενεργού πολίτη) και σχολιασμός επιμέρους στοιχείων τους με βάση το κείμενο. Β.1.2 Προσδιορισμός της προσωπικότητας του Περικλή μέσα από την οπτική του Θουκυδίδη.
Β.2 Να κατανοούν τη δομή (συνεκτικότητα) του κειμένου.	Β.2.1 Αναγνώριση και αξιολόγηση της δομής της παραγράφου (σχήμα κύκλου), εντοπισμός των στοιχείων οργάνωσής της (τρόπος σύνδεσης των επιμέρους μερών) και ανάδειξη των ιδιαιτεροτήτων της δομής του Ε*πιταφίου* Λόγου του Περικλή (η υπό επεξεργασία παράγραφος διαφοροποιείται από την παραδοσιακή δομή). Β.2.2 Εντοπισμός και αξιολόγηση των ρητορικών στρατηγικών του Περικλή (δημιουργία αισθήματος αυτοπεποίθησης και σιγουριάς, αίσθημα συλλογικότητας).
Β.3 Να κατανοούν τη διακειμενική σύνδεση του κειμένου με προγενέστερα και σύγχρονά του έργα.	Β.3.1 Αντιπαραβολή και σύγκριση πληροφοριών και στοιχείων μεταξύ κειμένων που αναφέρονται στο ίδιο θέμα ως προς την προθετικότητα, τις ιδεολογικές τους θέσεις (σύγκριση με τον *Πρωταγόρα* του Πλάτωνα-η σημασία της *αἰδοῦς*)-σύγκριση και με κεφ.34 και 36 από τον *Επιτάφιο* (η έννοια της ελευθερίας, η ισότητα και η αξιοκρατία)
Γ.1 Να διερευνούν, να εξηγούν και να αξιολογούν τα λεξιλογικά στοιχεία του κειμένου (ετυμολογία, σημασιολογία, μορφολογία).	Γ.1.1 Εντοπισμός ετυμολογικής προέλευσης των λέξεων (*χρῶμαι*, *δημοκρατία*)

	Γ.1.2 Σημασία των λέξεων και ανάπτυξη στους μαθητές στρατηγικών νοηματοδότησης των λέξεων και των φράσεων του κειμένου αξιοποιώντας το γλωσσικό τους νεοελληνικό αισθητήριο (ο όρος *πολιτεία*)-ερμηνεία και διαφοροποίηση μεταφραστικών επιλογών στις δύο μεταφράσεις που δίνονται. - Σημασιολογικές αποχρώσεις των λέξεων στο συμφραστικό περιβάλλον που αυτές απαντούν (το ρήμα *οἰκῶ*) - Σημασιολογικές σχέσεις των λέξεων (π.χ. *ἀρετή*, ἀγαθός)
Γ.3 Να αναγνωρίζουν, να κατανοούν και να αξιολογούν τα γραμματικά φαινόμενα (μορφολογία και λειτουργικότητα).	Γ.3.1-Γραμματική αναγνώριση λέξεων (αόριστη αντωνυμία *τῳ*) - Κατασκευή και μετασχηματισμός γραμματικών τύπων (*κέκληται*, *κεκώλυται*) - Εμπέδωση γραμματικών φαινομένων (συνηρημένα σε -άω και σε -ήω) Γ.3.2 -Διάκριση της λειτουργίας των γλωσσικών επιλογών και αποτελεσματικότητας της επικοινωνιακής περίστασης του κειμένου (π.χ. ρόλος του ενεστώτα και η χρήση οριστικής στη β΄ ενότητα, για να δηλώσει κάτι πραγματικό/βέβαιο)
Γ.4 Να διερευνούν, να κατανοούν και να αξιολογούν τα **συντακτικά** φαινόμενα (δόμηση του λόγου και λειτουργικότητα)	Γ.4.4 Μετασχηματισμός συντακτικών δομών σε άλλες ισοδύναμες (μετατροπή εναντιωματικής μετοχής *ἔχων* σε εναντιωματική πρόταση), αναγνώριση προσδιορισμών της αιτίας (*διὰ τὸ μὴ οἰκεῖν*, εκφορά β΄ όρου σύγκρισης)
Γ.5 Να εντοπίζουν και να αξιολογούν τα αισθητικά και υφολογικά στοιχεία του κειμένου.	Γ.5.1 Εντοπισμός εκφραστικών μέσων, σχημάτων λόγου, στοιχείων συνοχής, ειδικού λεξιλογίου, χρήση ρηματικών προσώπων, εγκλίσεων κ.ά. (έμφαση στη χρήση α΄ πληθυντικού προσώπου, ρόλος του *γάρ*, έμφαση στον ρόλο των *ἐλευθέρως*, *ἀνεπαχθῶς*)

Γ.6 Να εντοπίζουν και να αξιολογούν τις στρατηγικές πειθούς που εμφανίζονται στον *Επιτάφιο*	Γ.6.1 Παρουσίαση της συλλογιστικής πορείας στο κείμενο και αξιολόγηση της ορθότητας, πειστικότητας και εγκυρότητας των επιχειρημάτων του Περικλή (πιθανή εξιδανίκευση) σε σχέση με το επικοινωνιακό πλαίσιο του λόγου και τον σκοπό που εξυπηρετεί (επιδεικτικός λόγος)
Δ.3 Να συσχετίζουν γνώσεις, στάσεις και αξίες με τη σύγχρονη πραγματικότητα.	Δ.3.1 Ανάδειξη θεμάτων σχετικών με την ιστορία, την πολιτική, τον δημόσιο βίο, τους θεσμούς, την καθημερινή ζωή σε συσχετισμό με τη σύγχρονη πραγματικότητα (σύγκριση των κυρίαρχων αξιών στην ιδιωτική και δημόσια ζωή με τη σημερινή εποχή)
Δ.4 Να προσεγγίζουν βιωματικά, κριτικά και διαχρονικά τα στοιχεία του κειμένου αιτιολογώντας τις διαπιστώσεις τους	Δ.4.1 Διάλογος με τις αξίες, αντιλήψεις του κειμένου (Δημοκρατία, ιδιωτική και δημόσια ζωή)

Μέσα
-«Θουκυδίδη, Περικλέους Επιτάφιος», Διόφαντος
-Παράλληλες μεταφράσεις του κεφ. 2.37 (Ν. Σκουτερόπουλου, Άγγελου Σ. Βλάχου)
-Σταύρου, Σ. 2026, *εἴρηται καὶ ἐμοὶ λόγῳ κατὰ τὸν νόμον ὅσα εἶχον πρόσφορα, Μια ερμηνευτική προσέγγιση στον Επιτάφιο Λόγο του Περικλή,* ΥΠΑΝ (ηλεκτρονική έκδοση)

Διδακτικές μέθοδοι
Διαλογική, μαιευτική, συνεργατική

Οργάνωση τάξης
Ενιαία

Διδακτική πορεία

- Σύνδεση με τα προηγούμενα.
- Ανάγνωση του κειμένου.
- Διανομή μεταφράσεων.
- Επεξεργασία του κειμένου βάσει ενδεικτικών ερωτήσεων.
- Ανακεφαλαίωση-Εργασίες

Περικλέους Επιτάφιος-2.37

1. Ποια πτυχή της αυτάρκειας εξετάζεται στο παρόν κεφάλαιο;
2. Ποια η σημερινή σημασία του όρου *πολιτεία*; Διατηρεί την αρχαιοελληνική της σημασία;
3. Παρατηρείτε κάποια διαφοροποίηση στο κεφ. αυτό στο ρηματικό πρόσωπο σε σχέση με τα προηγούμενα; Γιατί επιλέγεται;
4. Συγκρίνετε τις δύο μεταφράσεις της πρώτης περιόδου: ποιες διαφορές παρατηρείτε;
5. Πού δίνει έμφαση ο ρήτορας σε σχέση με το πολίτευμα;
6. *χρώμεθα*: αναγνώριση ρήματος, λέξεις στα ΝΕ, ιδιαιτερότητα συνηρημένου
7. Μπορείτε να αναγνωρίσετε την εκφορά του β΄ όρου σύγκρισης;
8. Ποιο είναι το όνομα του πολιτεύματος; Ετυμολογήστε τον όρο.
9. Πώς ερμηνεύεται ο όρος από τον Περικλή;
10. Με ποιο τρόπο δίνει έμφαση στην αντίθεση;
11. Συγκρίνετε τους τρόπους με τους οποίους αποδίδεται στη μετάφραση η αιτιολόγηση της ονομασίας. Υπάρχει κάποια διαφορά;
12. Ποια είναι η πρώτη βασική αρχή του δημοκρατικού πολιτεύματος;
13. Αναγνωρίζετε κάποιον προσδιορισμό της αιτίας; Ποιο απαρέμφατο χρησιμοποιείται; Προσέξτε τη διαφορετική μετάφραση.
14. Ποια χαρακτηριστικά του αθηναϊκού πολιτεύματος προβάλλονται στη συνέχεια;
15. Ισότητα, ισονομία αλλά για τα αξιώματα;
16. Πώς τεκμηριώνει ο ρήτορας τον αξιοκρατικό χαρακτήρα;
17. Τι δεν αποτελεί κριτήριο επιλογής;
18. Αναφέρθηκαν ή υπονοήθηκαν οι αρχές αυτές (ισότητα, αξιοκρατία) στο κεφ. 34;
19. Συγκρίνετε την έννοια της αρετής στο κεφ. αυτό σε σχέση με το προηγούμενο (*δι΄ ἀρετήν*)
20. Ποιοι μπορούν να είναι οι εκφραστές της αρετής;
21. Ποιος φαίνεται να ήταν ο στόχος; Τι κερδίζει η πόλη;

22. Όλοι έχουν τη δυνατότητα συμμετοχής στην πολιτική ζωή: ποιο χαρακτηριστικό της αθηναϊκής δημοκρατίας προβάλλει;

23. Αναγνωρίστε τους χρόνους και την έγκλιση που χρησιμοποιούνται από την αρχή ως το σημείο αυτό. Τι παρατηρείτε;

24. Όσα λέγονται αποτελούν κατά τον ρήτορα στόχους ή πραγματικότητα;

25. Υπάρχει κατά τη γνώμη σας κάποιο στοιχείο υπερβολής;

26. Με ποια λέξη ξεκινά η επόμενη ενότητα; Ποιο χαρακτηριστικό προβάλλεται; Είναι η ίδια μορφή ελευθερίας με αυτή που αναφέρθηκε στο κεφ. 36;

27. Συγκρίνετε τις μεταφράσεις. Τι παρατηρείτε;

28. Τι υπάρχει και τι δεν υπάρχει στην ιδιωτική ζωή των Αθηναίων;

29. Πώς παρουσιάζεται η καθημερινή ζωή;

30. Πού μεταβαίνουμε στην επόμενη ενότητα; Πώς επιτυγχάνεται η συνοχή; Σε ποιο προηγούμενο επίρρημα παραπέμπει;

31. Αναγνωρίστε συντακτικά τη μετοχή *προσομιλοῦντες*.

32. Σε ποιο ρήμα δίνεται έμφαση;

33. Πώς εξασφαλίζεται η υπακοή στους νόμους;

34. Γιατί δίνεται έμφαση στην έννοια του *δέους*;

35. Ποια βασική αρχή της δημοκρατίας είναι απαραίτητη προϋπόθεση για κάτι τέτοιο;

36. Πώς αποδεικνύεται η ενσυνείδητη υπακοή στους νόμους;

37. Πώς προβάλλεται η ηθική υπεροχή της Αθήνας;

38. Το κεφάλαιο ξεκινά με τους νόμους και κλείνει με τους νόμους. Γιατί άραγε;

39. Δημόσια ζωή-ιδιωτική ζωή-δημόσια: τι επιτυγχάνεται με τη συγκεκριμένη οργάνωση της παραγράφου;

40. Διαπιστώνετε κάτι αρνητικό στην παρουσίαση της αθηναϊκής πολιτείας; Γιατί δεν υπάρχει;

Ερωτήσεις

1. Με ποια πολιτεύματα συγκρίνεται άμεσα ή έμμεσα η αθηναϊκή δημοκρατία στο κεφ. 37;
2. Σε ποια επίπεδα συγκρίνεται στο παρόν κεφάλαιο η Αθήνα με τη Σπάρτη;
3. Πώς ορίζει ο Περικλής το πολίτευμα της Αθήνας και ποια είναι τα βασικά του χαρακτηριστικά;
4. Εξηγήστε την έμφαση που δίνει ο Περικλής στην εφαρμογή των νόμων και τους πιθανούς λόγους για τους οποίους το κάνει.
5. Με ποιους τρόπους προβάλλεται στο κεφάλαιο αυτό η διασύνδεση ατόμου και κοινότητας;
6. Ποιες διαφορές παρουσιάζει κατά τη γνώμη σας η έννοια της ιδιωτικής ζωής σήμερα σε σχέση με το πώς αυτή παρουσιάζεται στον *Επιτάφιο* του Περικλή;
7. Το αθηναϊκό πολίτευμα παρουσιάζεται ως συμπεριληπτικό. Συγκρίνετε την έννοια της συμπερίληψης, όπως παρουσιάζεται στον *Επιτάφιο*, με το πώς την αντιλαμβανόμαστε στη σημερινή εποχή.